

V případě zájmu neváhejte a zeptejte se na cokoli, co vás v souvislosti s náhradní rodinnou péčí zajímá. Obratě se na příslušný obecní či krajský úřad v místě Vašeho trvalého bydliště.

Vydal: Kraj Vysočina v roce 2017
První vydání; náklad: 4000 ks
Fotografie: fotobanka Shutterstock
Vyrobil: JUDACREATIVE, s.r.o.

Kontaktní údaje:
Krajský úřad Kraje Vysočina, Žižkova 57, 587 33 Jihlava
Odbor sociálních věcí
Mgr. Kateřina Chalupová, tel. 564 602 859
Bc. Eva Krčková, tel. 564 602 824
www.kr-vysocina.cz

Projekt Podpora a rozvoj náhradní rodinné péče v Kraji Vysočina,
reg. č. CZ.03.2.63/0.0/0.0/15_007/0005680

Pokračování textu z předchozí strany:

Průběh zprostředkování

Žádost se podává na obecním úřadě s rozšířenou působností, na úseku sociálně-právní ochrany dětí. Obecní úřad obce s rozšířenou působností vyhledává děti, jimž je třeba zajistit péči v náhradním rodinném prostředí a vyhledává vhodné osvojitele nebo pěstouny pro tyto děti. To znamená, že shromažďuje všechny potřebné údaje o žadatelích o osvojení nebo pěstounskou péči a o dětech, jimž je třeba zajistit péči v náhradním rodinném prostředí.

Na obecním úřadě obce s rozšířenou působností je k dispozici formulář žádosti o zprostředkování osvojení či pěstounské péče, o zařazení do evidence osob, které mohou vykonávat pěstounskou péči na přechodnou dobu. K žádosti je nutno přiložit zákonem požadované doklady a po jejich shromáždění sociální pracovníce založí spis žadatele. Spisová dokumentace musí vždy obsahovat:

- žádost, v níž jsou obsaženy žadatelovy osobní údaje, jimiž jsou jméno, příjmení, datum narození a místo trvalého pobytu,
- doklad o státním občanství nebo o povolení k trvalému pobytu nebo o hlášení k pobytu na území České republiky po dobu nejméně 365 dnů,
- opis z evidence Rejstříku trestů (o ten zažádá sociální pracovníce),
- zprávu o zdravotním stavu, kterou žadatel získá od svého praktického lékaře,
- údaje o ekonomických poměrech (potvrzení zaměstnavatele o příjmu),
- údaje o sociálních poměrech (sociální pracovníce obecního úřadu obce s rozšířenou působností provede v domácnosti žadatelů šetření, povede s žadatelem pohovor o jejich záměru stát se náhradním rodičem, o představách o náhradním rodičovství a o dítěti, které by chtěli do rodiny přijmout).

Uvedené údaje se vyplňují na předepsaných formulářích, které žadatelům předá sociální pracovníce obecního úřadu obce s rozšířenou působností.

Obecní úřad obce s rozšířenou působností pak postoupí kopii kompletní spisové dokumentace žadatelů neprodleně krajskému úřadu.

Ten posuzuje vhodnost žadatelů a rozhoduje o zařazení žadatele do evidence žadatelů vhodných stát se osvojiteli, pěstouny a osob, které mohou vykonávat pěstounskou péči na přechodnou dobu. Krajský úřad, jakmile obdrží spisovou dokumentaci žadatelů, zahájí tzv. odborné posuzování žadatelů:

- Posuzuje charakteristiku osobnosti, psychický stav, předpoklady vychovávat dítě, motivaci, která vedla k žádosti o osvojení dítěte nebo o jeho svěřeni do pěstounské péče, stabilitu manželského vztahu a prostředí v rodině, popřípadě další skutečnosti rozhodné pro osvojení dítěte nebo jeho svěřeni do pěstounské péče. Zdravotní stav žadatelů z hlediska dlouhodobé péče o dítě posoudí posudkový lékař krajského úřadu (na základě zdravotní dokumentace žadatele, vedené jeho praktickým lékařem). Žadatelé jsou pozváni k psychologickému posouzení,
- Součástí odborného posouzení je dále zhodnocení přípravy k přijetí dítěte do rodiny, včetně speciální přípravy k přijetí dítěte pěstounem na přechodnou dobu. Jde o kurz, jehož účelem je poskytnout budoucím osvojitelům a pěstounům nejpotřebnější informace z oblasti náhradní rodinné péče, reálnou představu o dětech, které jsou vhodné ke svěřeni do náhradní rodiny, poskytnout potřebný náhled na jejich předpoklady pro přijetí dítěte. Povinnost účastnit se přípravy není stanovena žadatelům, kteří již děti vychovávají a prokazují dobré výchovné schopnosti, a dále těm, kteří ji absolvovali již dříve,
- Pokud žadatelé vychovávají vlastní děti, zjišťuje se rovněž jejich názor (pokud je to vzhledem k jejich věku možné) na přijetí osvojeného dítěte nebo dítěte svěřovaného do pěstounské péče do rodiny, je posouzena jejich schopnost přijmout dítě do rodiny,
- Dále se zkoumá bezúhonnost žadatele, jeho manžela, druhá, dítěte a jiné osoby tvořící s žadatelem společnou domácnost,
- U žadatelů, kteří jsou ochotni přijmout do rodiny děti vyžadující speciální péči, je nutno se zaměřit na posouzení schopnosti pečovat o takového dítěte.

Krajský úřad je při rozhodování o zařazení žadatelů do evidence rovněž oprávněn vyzvat žadatele k osobnímu jednání za účelem posouzení jejich předpokladů a je oprávněn zjišťovat další skutečnosti rozhodné pro svěřeni dítěte.

Zařazení do evidence žadatelů

Pokud žadatelé vyhoví všem kritériím prověřeným odborným posouzením, krajský úřad neprodleně rozhodne o zařazení žadatelů do evidence žadatelů. Krajský úřad na základě vydaných rozhodnutí vede evidenci žadatelů o zprostředkování osvojení, pěstounské péče nebo evidenci osob, které mohou vykonávat pěstounskou péči na přechodnou dobu. Po dobu vedení žadatelů v evidenci může krajský úřad kdykoli zjišťovat, zda nedošlo ke změně rozhodných skutečností, v případě potřeby je oprávněn provést i nové odborné posouzení žadatele.

Evidence dětí, jimž je třeba zajistit péči v náhradním rodinném prostředí (osvojení či pěstounskou péči)

Obecní úřad obce s rozšířenou působností vede spisovou dokumentaci o dítěti, jemuž je třeba zajistit péči v náhradním rodinném prostředí, osvojení nebo pěstounskou péči, která musí obsahovat:

- osobní údaje,
- doklad o státním občanství či o povolení k trvalému pobytu nebo o hlášení k pobytu na území České republiky po dobu nejméně 90 dnů nebo doklad o oprávnění trvale pobývat na území České republiky podle zvláštního právního předpisu anebo doklad o podání žádosti na zahájení řízení o udělení mezinárodní ochrany,
- údaje o sociálních poměrech dítěte, jeho rodičů, sourozenců, popřípadě prarodičů,
- doklad, že dítě splňuje podmínky pro osvojení podle zvláštního právního předpisu,
- rozhodnutí příslušných orgánů o výchově dítěte, bylo-li vydáno,
- zprávu o zdravotním stavu a vývoji dítěte.

Po shromáždění všech těchto dokladů obecní úřad obce s rozšířenou působností ihned postoupí kopii spisu dítěte krajskému úřadu.

Krajský úřad pro účely zprostředkování vede evidenci dětí, kterým je třeba zprostředkovat náhradní rodinnou péči. Je-li třeba, pak krajský úřad provede za účelem nalezení vhodné formy náhradní rodinné péče u dítěte také odborné posouzení, které spočívá v posouzení úrovně tělesného a duševního vývoje dítěte.

Proces zprostředkování

PODÁNÍ ŽÁDOSTI

Žádost podává žadatel v místě trvalého bydliště na sociálním odboru obecního úřadu obce s rozšířenou působností. Formulář žádosti je ke stažení také na stránkách MPSV ČR.

SHROMÁŽDĚNÍ PODKLADŮ OÚ

Obecní úřad obce s rozšířenou působností shromáždí ve spolupráci s žadatelem následující dokumenty: doklad o státním občanství žadatele, příp. povolení k trvalému pobytu na území ČR, zprávu o zdravotním stavu, zprávu o ekonomických a sociálních poměrech, opis z rejstříku trestů, zprávu ze sociálního šetření v místě bydliště žadatelů.

POSOUZENÍ ŽÁDOSTI OÚ

Obecní úřad obce s rozšířenou působností žádost a připojené doklady posoudí a žádost postoupí krajskému úřadu nebo zamítne.

ODBORNÉ POSOUZOVÁNÍ ZA ÚČELEM ZPROSTŘEDKOVÁNÍ PĚSTOUNSKÉ PĚČE

Odborné posouzení zahrnuje: psychologické vyšetření žadatelů, posouzení zprávy o zdravotním stavu žadatele posudkovým lékařem, přípravu žadatelů k přijetí dítěte do rodiny v rozsahu 48 hodin u pěstounské péče na přechodnou dobu v rozsahu 72 hodin, vyjádření dětí žadatele k přijetí dítěte do rodiny a jejich schopnost dítě do rodiny přijmout, bezúhonnost osob žijících ve společné domácnosti. **U žadatelů se posuzuje:** charakteristika jejich osobnosti, psychický stav, zdravotní stav, bezúhonnost, předpoklad vychovávat dítě, motivace, která vedla k podání žádosti, stabilita partnerského vztahu a prostředí v rodině, sociální prostředí, zvláště bytové podmínky a domácnost, etnické, kulturní a náboženské prostředí.

ROZHODNUTÍ O ZAŘAZENÍ DO EVIDENCE ŽADATELŮ

Na základě poznatků z odborného posouzení krajský úřad vydá správní rozhodnutí o zařazení nebo nezařazení žadatelů do evidence žadatelů vhodných stát se pěstouny. V případě nesouhlasu žadatelů s výsledkem rozhodnutí je možno podat odvolání.

VYBĚR VHDNÝCH PĚSTOUNŮ PRO DÍTĚ

Krajský úřad vtipuje pro dítě vedené v evidenci vhodné žadatele popř. více vhodných žadatelů, kteří jsou pak následně projednání na tzv. „odborné pracovní skupině“

SEZNÁMENÍ SE S DÍTĚTEM

Vybraným žadatelům krajský úřad oznámí skutečnost, že byli vybráni pro konkrétní dítě, seznámí je se spisovou dokumentací dítěte a předá jim oznámení o vhodnosti stát se pěstounem, na základě kterého mají možnost seznámit se osobně s dítětem. V případě, že žadatelé souhlasí s přijetím tohoto dítěte do péče, jsou povinni do 30 dnů od obdržení oznámení o vhodnosti podat k soudu návrh na svěřeni dítěte do předpěstounské péče.

NÁHRADNÍ RODINNÁ PÉČE

NÁHRADNÍ RODINNÁ PÉČE

Jednou ze základních funkcí rodiny je zabezpečit péči o děti a jejich výchovu.

V případě, že rodina nemůže, nechce nebo není schopna tuto svoji základní funkci zabezpečit, je optimálním řešením náhradní rodinná péče, která má vždy přednost před výchovou ústavní.

K institutům náhradní výchovy patří:

- a) ústavní výchova
- b) náhradní rodinná výchova:
 - osvojení
 - pěstounská péče
 - pěstounská péče na přechodnou dobu
 - poručenství
 - svěření do výchovy jiné fyzické osoby než rodiče

Do všech těchto forem náhradní výchovy může být dítě umístěno pouze na základě rozhodnutí soudu.

Jednotlivé formy náhradní rodinné péče:

Osvojení

Osvojení neboli adopce je forma náhradní rodinné péče o děti tzv. právně volné, tzn. že:

Osvojitelé se stávají rodiči dítěte zapsanými v jeho rodném listě a mezi osvojiteli a osvojencem vznikají vztahy jako mezi rodiči a dětmi, dítě získává příjmení osvojitele, dítě se plně začleňuje do nové rodiny, včetně vazeb na širší rodinu, vzniku dědického práva atp. Osvojitelé získávají k dítěti práva a povinnosti vyplývající z rodičovské odpovědnosti. Vztahy dítěte k jeho původním rodičům zcela zanikají.

Pěstounská péče

Pěstounská péče je jednou z forem náhradní rodinné péče zajišťující individuální péči podobnou té, která je poskytována dětem ve vlastních rodinách. Rodiče dítěte mají zpravidla zachovanou rodičovskou odpovědnost a zůstávají zákonnými zástupci dítěte.

Zákon rozlišuje dvě formy pěstounské péče a to, „klasickou“ pěstounskou péči, kdy se pěstouni o svěřené dítě starají dlouhodobě, a pěstounskou péči na přechodnou dobu, kdy tzv. profesionální pěstouni o dítě pečují po dobu maximálně jednoho roku (dobu je možné ze závažných důvodů prodloužit).

Kdo se může stát pěstounem?

Zákon umožňuje svěřit dítě do péče samožadatele, jednoho z registrovaných partnerů, jednoho z manželů nebo do společné péče manželů.

Osoba, která se chce stát pěstounem, musí:

- mít bydliště na území České republiky
- být trestně bezúhonná (za bezúhonného se nepovažuje ten, kdo byl pravomocně odsouzen pro trestný čin, který směřoval proti životu, zdraví, svobodě, lidské důstojnosti, mravnímu vývoji nebo jmění dítěte, nebo pro jiný trestný čin, jehož spáchání může mít vliv na způsobilost žadatele k řádné výchově dítěte),
- podat žádost o zprostředkování pěstounské péče a doložit doklad o státním občanství, právu o zdravotním stavu, údaje o ekonomických a sociálních poměrech atp.

Jaká práva a povinnosti mají rodiče dětí v pěstounské péči?

Rodiče dítěte mají práva a povinnosti, které jim vyplývají z rodičovské odpovědnosti kromě těch práv a povinností, které zákon svěřil pěstounovi (zejména jde o povinnost osobně o dítě pečovat) nebo mu je přiznal soud. Rodiče mají k dítěti nadále výživovací povinnost, mají právo se s dítětem stýkat (je-li to v jeho zájmu), dále mají právo dostávat o něm informace a požadovat dítě zpět do své péče.

Jaká práva a povinnosti mají pěstouni?

Pěstoun je oprávněn a povinen o dítě osobně a řádně pečovat. Při výchově vykonává přiměřená práva a povinnosti rodičů, rozhoduje v běžných záležitostech dítěte, dítě v běžných záležitostech také zastupuje a spravuje jeho jmění. V podstatných záležitostech žádá o souhlas rodiče dítěte popř. soud (např. vydání cestovního pasu, odklad školní docházky, neakutní lékařský zákrok). Pěstoun má povinnost udržovat, rozvíjet a prohlubovat sounáležitost dítěte s jeho přirozenou rodinou a umožňovat jejich styk. Pěstoun je dále povinen vzdělávat se v rozsahu 24 hodin za rok a podávat jednou ročně soudu zprávu o výkonu pěstounské péče. Pěstoun má nárok na dávkou státní sociální podpory (na odměnu pěstouna a na příspěvek na výživu dítěte v pěstounské péči.)

Jak probíhá zprostředkování pěstounské péče?

Zprostředkování pěstounské péče probíhá pouze na základě žádosti podané fyzickou osobou, která má zájem stát se pěstounem. Zprostředkování pěstounské péče se neprovádí, podala-li návrh na svěření dítěte do pěstounské péče k soudu příbuzná osoba nebo osoba dítěti či rodině blízká.

Co je dohoda o výkonu pěstounské péče?

Po přijetí dítěte do pěstounské péče má pěstoun povinnost do 30 dnů od nabytí právní moci rozhodnutí o svěřené dítěte do péče uzavřít dohodu o výkonu pěstounské péče. Tato dohoda může uzavřít s obecním úřadem, s obecním úřadem obce s rozšířenou působností, krajským úřadem nebo pověřenou osobou k výkonu sociálně-právní ochrany (tzv. doprovázející organizací). Doprovázení představuje intenzivní podporu rodinám za pomoci vyškolených pracovníků – průvodců a odborníků – při řešení problémů, s nimiž se náhradní rodiče při výchově svěřených dětí setkávají. Doprovázející organizace umožňuje pěstounovi vzdělávání v problematice, kterou je nutné řešit v souvislosti s výkonem konkrétní pěstounské péče. Doprovázení tedy zajišťuje především podporu rodiny, její stabilizaci, prevenci obtíží, nové znalosti a dovednosti v oblasti výchovy a péče o svěřené dítě.

Na základě uzavřené dohody má pěstoun právo na:

- poskytnutí pomoci při zajištění krátkodobé péče o svěřené dítě (po dobu nemoci, ošetřování člena rodiny, při narození dítěte, vyřizování nezbytných osobních záležitostí, při úmrtí blízké osoby)
- poskytnutí pomoci při zajištění celodenní péče o svěřené dítě starší 2 let v rozsahu alespoň 14 dnů v kalendářním roce
- zprostředkování psychologické, terapeutické nebo jiné odborné pomoci nejméně jednou za 6 měsíců
- pomoc při zajištění místa a asistence při styku dítěte s příbuznými

Z uzavřené dohody vyplývá pěstounovi povinnost:

- zvyšovat si znalosti a dovednosti v oblasti výchovy a péče o dítě v rozsahu 24 hodin v době 12 kalendářních měsíců po sobě jdoucích
- umožnit sledovat naplňování dohody o výkonu pěstounské péče
- v souladu s individuálním plánem ochrany dítěte udržovat, rozvíjet a prohlubovat sounáležitost dítěte s jeho blízkými osobami

Kdy pěstounská péče zaniká?

Pěstounská péče zaniká nejpozději dosažením zletilosti dítěte. V případě, že dítě vyrůstající v pěstounské péči studuje a žije u pěstounů i po své zletilosti, nárok na dávky pěstounské péče trvá, přestože pěstounská péče zanikla. Pěstounská péče může být zrušena soudním rozhodnutím ještě před zletilostí svěřeného dítěte na základě návrhu podaného pěstounem, rodičem dítěte či dítětem nebo ze závažného důvodu na základě řízení zahájeného z moci úřední.

Pěstounská péče na přechodnou dobu

Jde o časově omezenou péči pěstounů, např. po dobu, po kterou nemůže rodič ze závažných důvodů dítě vychovávat (hospitalizace v nemocničním zařízení, výkon trestu). Pěstounská péče na přechodnou dobu je řešením situace dětí, které by jinak musely pobývat v ústavním zařízení. Péče pěstounů skončí, jakmile pomínou důvody, pro které bylo dítě do jejich péče svěřeno. Je finančně podporována státem.

Jací by měli být pěstouni na přechodnou dobu?

O děti v přechodné pěstounské péči se starají pečlivě vybraní a speciálně vyškolení pěstouni. Pěstouni na přechodnou dobu určitým způsobem spolupracují s biologickými rodiči dítěte na vytváření takových podmínek, které umožní navrácení dítěte co nejrychleji zpět do rodiny. Může však také nastat situace, že se pro dítě začne vyhledávat rodina náhradní, neboť návrat do biologické rodiny není možný. Tito pěstouni by měli mít i předpoklady pro výchovu krátce po narození dítěte a pro zvládání psychických zátěží vyplývajících z krátkodobosti této práce. S ohledem na náročnost této formy péče o dítě, které si „přechodní“ pěstouni nemohou vybírat, je odměna pěstouna vyšší než u klasické pěstounské péče. Výše příspěvku na výživu dítěte v pěstounské péči je totožná.

Poručenství

V případě, že rodiče dítěte zemřeli, byli zbaveni rodičovské odpovědnosti, výkon jejich rodičovské odpovědnosti byl pozastaven nebo nemají způsobilost k právním úkonům v plném rozsahu, musí soud dítěti ustanovit poručníka, který je oprávněn nezletilé dítě vychovávat, zastupovat a spravovat jeho majetek místo rodičů. Aby bylo možné považovat poručenství za formu náhradní výchovy, musí být splněna podmínka, že stanovený poručník o dítě osobně pečuje.

Pak má právo na stejné dávky ze systému státní sociální podpory jako klasičtí pěstouni a současně má také právo na pomoc doprovázející organizace, jakou mají pěstouni na základě uzavřené dohody o výkonu pěstounské péče. Poručníci nabývají práva a povinnosti vyplývající z rodičovské role v téměř celém rozsahu – podstatná rozhodnutí týkající se dítěte schvaluje soud. Poručník je povinen podávat pravidelně soudu zprávy o nezletilém.

Svěření dítěte do péče jiné fyzické osoby než rodiče

Vyžaduje-li to zájem dítěte, může soud svěřit dítě do výchovy jiné fyzické osoby než rodiče, tato osoba musí poskytovat záruku řádné výchovy dítěte. Důvody pro takovéto řešení jsou různé, nejčastěji jde o nemoc rodičů, jejich výkon trestu odnětí svobody či pobyt v cizině. Při výběru vhodné osoby dá soud vždy přednost příbuznému dítěte (v praxi jde nejčastěji o prarodiče dítěte). Soud vždy rozhodne také o rozsahu práv a povinností k dítěti. Rodiče zůstávají zásadně nadále zákonnými zástupci dítěte a platí výživné k rukám pečující osoby.

Tato forma náhradní rodinné výchovy není spojena s uzavíráním dohody. Nezakládá tedy nárok na pomoc doprovázející organizace, tyto pečující osoby nemají na druhé straně ani povinnost vzdělávat se.

Pokračování textu na následující straně

